

Motion till riksdagen 2011/12:C389

av **Fredrik Schulte m.fl. (M)**

Nya vårdnadsregler

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att gemensam vårdnad automatiskt ska gälla efter det att ett faderskap har fastställts och att barn till ogifta föräldrar därmed ska få samma rättigheter som barn till gifta föräldrar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vårdnadsreglerna bör ändras så att samarbets-svårigheter inte utgör en grund för att tilldöma enskild vårdnad.

Motivering

Svenska vårdnadsregler innehåller en rad allvarliga strukturella problem som på ett mycket olyckligt sätt förorsakar att barn far illa. Dagens regelverk riskerar att förvärra separationskonflikter och resulterar i vissa fall i att dugliga föräldrar förlorar vårdnaden om sina barn. Barn har idag dessutom olika rättigheter till sina föräldrar beroende på om deras mamma och pappa är gifta eller inte. Utgångspunkten för svenska vårdnadsregler måste vara barnets bästa, vilket är att ha två aktiva och närvarande föräldrar. Undantaget gäller när ena eller båda föräldrarna anses olämpliga som vårdnadshavare. Så fungerar dock inte dagens vårdnadsregler.

Samma vårdnadsregler måste gälla för barn till såväl gifta som ogifta föräldrar

Barn vars föräldrar är gifta vid tidpunkten då barnet föds får per automatik båda sina föräldrar som vårdnadshavare (oavkortat om maken i familjen verkligen är barnets biologiska far). Föräldrarna får då de självklara rättigheter och skyldigheter som följer av föräldraskapet. Så är dock inte fallet för barn

Fel! Okänt namn på

vars föräldrar inte är gifta. Av naturliga skäl måste faderskapet hos ett barn till ogifta föräldrar formellt fastställas. Märkligt nog sker dock detta separat från vårdnadsfrågan, vilket innebär att ett barns biologiska far kan få sitt faderskap fastställt med alla skyldigheter som därav följer, men samtidigt inte få delad vårdnad om barnet trots att vederbörandes lämplighet som förälder aldrig ifrågasatts. Det enda som krävs för att detta ska inträffa är att modern vägrar acceptera gemensam vårdnad, varpå hon automatiskt får enskild vårdnad av barnet. Gemensam vårdnad förutsätter således i realiteten att mamman aktivt avsäger sig den enskilda vårdnaden.

Att barn växer upp med separerade föräldrar eller med föräldrar som kanske aldrig ens haft ambitionen att leva tillsammans är inte ovanligt idag, snarare tvärtom. Denna samhällsutveckling har sannolikt inneburit en ökad spänning mellan föräldrar. Den som inte planerar att uppfostra sitt barn tillsammans med barnets andra biologiska förälder kan av mycket enkla och förklarliga skäl se helt andra drivkrafter bakom att ha enskild vårdnad än vad föräldrar i allmänhet gör. Den som redan initialt är inställd på att leva som ensamstående förälder eller tillsammans med en annan partner än barnets biologiska far kan på sakliga grunder motivera för sig själv varför t.ex. föräldraledighet och barnbidrag inte bör delas jämlikt.

Att inleda livet som förälder med att processa om vårdnaden blir därför allt vanligare. Ofta får detta som konsekvens att föräldraledigheten redan utnyttjas fullt ut av den ene föräldern innan vårdnadstvisterna lagt sig. Politiska initiativ för att främja en mer jämställd föräldraförsäkring gäller därför i realiteten inte utanför de traditionella familjebildningarna. Detta är en mycket konservativ ordning som är oförenlig med en modern syn på familjen.

Fullt klart är att barn till ogifta föräldrar får helt andra rättigheter till båda sina föräldrar än vad barn till gifta föräldrar får. Detta ligger inte i linje med vad som utgör barnets bästa. Därför är det viktigt att lagstiftningen tydligt dämpar och förebygger denna typ av problem. Lagstiftningen bör således ändras så att gemensam vårdnad per automatik utfaller i samband med att faderskapet fastställs hos barn till ogifta föräldrar.

Faderskapet och därmed vårdnaden bör även kunna fastställas på förhand innan ett barn fötts för att undvika konflikter. I den mån en förälder av olika skäl anses olämplig bör detta hanteras före förlossningen eller enligt samma ordning som gäller för gifta par som separerar och där en förälder av olika skäl anses ha blivit olämplig som vårdnadshavare.

Samarbetssvårigheter bör ej utgöra grund för att tilldöma enskild vårdnad

Under 2006 antog riksdagen en ny lagstiftning om vårdnadsregler som syftade till att underlätta för enskild vårdnad (prop. 2005/06:99, s. 1). Detta har bl.a. inneburit att domstolar inte längre ska besluta om gemensam vårdnad i fall där samarbetssvårigheter mellan föräldrarna förekommer (prop. 2005/06:99, s. 114). Detta är inte en acceptabel ordning, främst mot bakgrund av att lagstiftningen implicit och i realiteten blir konflikt drivande så att sam-

Fel! Okänt namn på

arbetssvårigheter ”lönar sig”. Genom att skapa eller höja konfliktnivån vid en separation kan enskild vårdnad motiveras. Istället borde fokus i samband med vårdnadstvister uteslutande ta sin utgångspunkt i barnets bästa, vilket rimligen måste vara att så långt som möjligt ha två aktiva föräldrar. Därför måste regeln i vårdnadstvister alltid vara att gemensam vårdnad utdöms om en av föräldrarna inte är direkt olämplig som vårdnadshavare. Att två föräldrar inte sinsemellan kan lösa sina problem får aldrig gå ut över barnets bästa att ha två närvarande föräldrar. I de extrema fall där föräldrar omöjligen kan samarbeta i avgörande frågor om barnets uppfostran bör regeringen utreda förutsättningarna för att tilldela barn en god man som oberoende tredje part som kan fälla ett avgörande när allvariga meningsskiljaktigheter uppstår mellan föräldrarna.

Stockholm den 5 oktober 2011

Fredrik Schulte (M)

Betty Malmberg (M)

Helena Bouveng (M)

Eva Lohman (M)

Saila Quicklund (M)

Annicka Engblom (M)

Hans Rothenberg (M)

Metin Ataseven (M)

Lars-Arne Staxäng (M)

Jan Ericson (M)